

Eduskunnan ympäristövaliokunta

Viite: Lausuntopyyntö 2.9.2022

Lausunto hallituksen luonnonsuojelulakiesityksestä ympäristövaliokunnalle

Lapin liitto kiittää mahdollisuudesta lausua luonnonsuojelulakiesityksestä. Lappi on pinta-alaltaan kolmannes Suomesta ja Lapin pinta-alasta on kolmannes luonnonsuojelualueita. Lapissa on meneillään useita kaivoshankkeita eri vaiheissa: Hannukainen, Suhanko, Sakatti, Rajapalot, Ikkari. Lapin pohjoisosa on saamelaisten kotiseutualueita ja melkein koko Lappi on poronhoitoaluetta.

Annoimme lausunnon 6.9.2021 Ympäristöministeriölle hallituksen luonnosesityksestä luonnonsuojelulaki luonnokseksi 164/03.01.00/2021. Olemme laatineet lausunnon ympäristövaliokunnalle 6.9.21 lausunnon pohjalta; lain tavoitteet, yleishuomiot ja pykäläkohtainen tarkastelu.

Lakiesityksen tavoitteet ovat kannatettavat

Lakiin ehdotetaan myös säännöksiä saamelaisten oikeuksien nykyistä vahvemmassa huomioon ottamisesta. Luonnonsuojeluviranomaisten tehtävien määrittelyä ajantasaistettaisiin, selkeytettäisiin ja yh-tenäistettäisiin suhteessa muuhun ympäristölainsäädäntöön. Lisäksi säädettäisiin kunnalle asetetusta luonnon monimuotoisuuden edistämisestä sekä uutena Suomen luontopaneelin tehtävistä. Voimassa olevasta laista poiketen **kansallispuistoihin ja luonnonpuistoihin ei voisi enää myöntää luonnonsuojelulain nojalla lupaa malmien etsintään.** Valtion muilla luonnonsuojelualueilla tämä lupa olisi yhä mahdollista myöntää tietyin tarkennetuin edellytyksin. Laissa säädettäisiin uhanalaisista luontotyypeistä, niiden huomioon ottamisesta sekä eräistä tiukasti suojelluista luontotyypeistä, korvaussääntelyä tarkennetaan ja lisäksi **ekologista kompensatiota** koskevassa uudessa luvussa säädettäisiin luonnonarvojen tuottamisesta ja vapaaehtoisen hyvittämisen varmentamisesta. Luonnonsuojelulain yhdeksi tavoitteeksi ehdotetaan lisättävän ilmastonmuutokseen sopeutumisen edistäminen. Samassa yhteydessä vahvistettaisiin myös esimerkiksi vesilain luontotyyppejä koskevaa suojelua lisäämällä sen soveltamisalaan purot, lähteiköt ja kalkkilammet. Luonnonsuojelulain vaikutusten arvioinnin mukaan ehdotuksilla ei olisi olennaisia vaikutuksia kuntiin, mutta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tehtävät lisääntyisivät. Tämä lisäisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten voimavaratarvetta 22,5 henkilötyövuoden (1 575 000 euroa) verran. Lisärahoitus sisältyy julkisen talouden suunnitelmaan vuosille 2023-2026. Voimaantulo olisi 1.6.2023.

Lapin liiton yleiset huomiot

Lapin liiton näkökulmasta lausuttavana oleva luonnonsuojelulakiesitys edellyttää lisää asiantuntijaresurssia sekä kuntiin että maakuntaliittoihin, joko omana työnä tai ostettuna asiantuntijapalveluna. Esitys hidastaa erityisesti alkuvaiheessa yrityshankkeiden toteutumista, koska lain soveltaminen ja muutoksenhaku lisäävät ennakoimisen vaikeutta. Ekologinen kompensatio on tervetullut lisä keinovalikoimaan, jähka se on oikeasti toteuttamiskelpoinen. Lapissa on kolmasosa alueesta suojelualueita, joka rajaa kompensaaion käyttöä merkittävästi. **Tämän johdosta myös valtion maiden tulee olla käytettävissä kompensatioalueina.** Esityksessä on säädetty lainsäädännöllinen perusta uudelle suunnittelujärjestelmälle, jossa on myös vapaaehtoinen ELY-keskusten laatima alueellinen luonnon monimuotoisuuden toimeenpanosuunnitelma. Mikä on tämän suunnittelujärjestelmän suhde varsinaiseen alueidenkäytön suunnittelujärjestelmään ja demokraattiseen päätöksentekoon? Nykyisessä maankäyttö- ja rakennuslaissa on sekä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden että kaavojen sisältövaatimusten näkökulmasta huomioitu luonnonarvojen vaaliminen? Maakuntakaavaan osoitetut luonnonsuojelualueet voidaan toteuttaa valtion rahoituksella, joten toimeenpanosuunnitelma pitäisi kytkeä maakuntakaavoitukseen. Voiko toimeenpanosuunnitelmasta valittaa? Suojelusta haettavien korvausten määrä on arvioitu saattavan kasvaa. Kannattaako luoda uusi käytännössä mittava suunnittelujärjestelmä, jos maanomistajien korvausmäärät arvioidaan noin vähäisiksi, samoin varattava rahoitus? Mikäli esityksessä säilyy vapaaehtoinen alueellinen luonnonsuojelun toimenpideohjelma, tulee sen koordinointi olla maakuntien liitoilla, kuten aluekehityslaissa todetaan ja asiantuntijaresurssina valtion ympäristöhallinto. Luonnonsuojelu ja luonnon monimuotoisuus etenee myös markkinaehtoisesti tällä

hetkellä yhä kiihtyvällä tahdilla. Tiedonhallinnan näkökulmasta on hienoa, että kunnat ja maakunnan liitot saavat oikeuden saada maksutta tiedot luonnonsuojelun tietojärjestelmästä. Asetusta ei ole lausuttavana nyt, joten kokonaisuutta on vaikea arvioida. Asetusvalmistelussa on arvioitu alustavasti uhanalaisia luontotyypppejä n. 80 kpl, joka vaikuttaa varsin suurelle määrälle riippuen niiden laaja-alaisuudesta. Esitykseen sisältyy tiukasti suojellut luontotyypit, joiden hävittäminen tai heikentäminen on kielletty suoraan lailla (serpentiinikalliot, -kivikot ja –soraikot sekä rannikon avoimet dyynit).

Pykäläkohtaiset huomiot 6.9.2021 lausunnon perusteella

Lausunnossa 16.9.21

3 § Luontotyyppien suotuisan suojelun tason määritelmä on tiukempi kuin nykyisessä laissa. Miten se vaikuttaa esim. poikkeamisiin?

Esityksessä 3 §: Määritelmät

3) luontotyyppien suotuisalla suojelutasolla sitä, että luontotyyppien luontainen levinneisyys ja esiintymisalueet säilyvät tai laajenevat, luontotyyppien pitkän aikavälisen säilymisen edellyttämä rakenne ja toiminta säilyvät ja luontotyyppille luonteenomaisten eliölajien suojelutaso on suotuisa.

Perustelut:

Luontotyyppien suotuisan suojelutason määritelmä vastaisi pääosin nykyisen lain 5 §:n 2 momenttia, mutta sitä on hieman täsmennetty ja laajennettu, jotta se vastaa paremmin luontodirektiivin vastaavaa määritelmää. Voimassa olevassa laissa suotuisan suojelutason määritelmä on sen perusteluiden mukaan sisällytetty 5 §:ään hieman lyhennettynä ja maamme oloihin sopeutettuna. Tämä lähtökohta on edelleen perusteltu, mutta luontotyyppien osalta määritelmä on osin luontodirektiivin vastaava suppeampi, minkä vuoksi sitä on ehdotuksessa täsmennetty. Ruotsinkielinen suotuisan suojelutason käsite on poikennut luontodirektiivissä käytetystä vastaavasta käsitteestä. Annettavassa laissa käsite muutettaisiin vastaamaan luontodirektiivissä käytettyä suotuisan suojelutason käsitettä.

taustaa: Luonnonsuojelulain 5 §:ssä on määriteltä, mitä lajien suotuisalla suojelutasolla tarkoitetaan. Lajien osalta kansallisessa määritelmässä on jäänyt vähemmälle huomiolle kaksi keskeistä elementtiä: levinneisyys ja elinympäristö. Näin ollen luonnonsuojelulain lajien suotuisan suojelutason määritelmä ei täysin vastaa laajuudeltaan luontodirektiivin määritelmää. Tämän vuoksi määritelmää tulisi täydentää niin, että siihen otetaan mukaan populaation tilan ja lajin elinvoimaisuuden lisäksi myös levinneisyysalueen säilyminen ja elinympäristöjen riittävyys.

→ **Lapin liitto kysyy, tarkoittaako tämä määritelmän laajentamista, jolloin myös voisi olettaa että poikkeamisten määrä lisääntyy.**

Lausunnossa 16.9.21

6 § Saamelaiskulttuurin suojan osalta Lapin liitto esittää pykäläluonnoksen osalta perustuslain 17§ mukaista kirjausta ”Saamelaisten kotiseutualueelle on otettava huomioon saamelaisten oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan.”

Esityksessä pykälä 6§ Saamelaiskulttuurin suoja

Tämän lain toimeenpanosta vastaavien viranomaisten tulee huolehtia siitä, että lain toimeenpanosta ei aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa vähäistä suurempaa heikennystä saamelaiskulttuurin harjoittamisen edellytyksiin ja että saamelaiskulttuurin harjoittamisedellytykset voidaan turvata ja niiden kehittymistä mahdollisuuksien mukaan edistää. Tämän lain nojalla annettavasta päätöksestä ei saa aiheutua yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa vähäistä suurempaa heikennystä edellytyksiin harjoittaa saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 4 §:ssä tarkoitetulla saamelaisten kotiseutualueella perinteisiä saamelaiselinkeinoja tai muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria taikka vähäistä suurempaa heikennystä kolttien elinolosuhteisiin tai mahdollisuuksiin harjoittaa kolttalaissa (253/1995) tarkoitettuja luontaiselinkeinoja koltta-alueella.

Huom. 1 momentin Säännöksen soveltamisalaa eli ”Tämän lain toimeenpanosta vastaavien viranomaisten tulee huolehtia siitä, että lain toimeenpanosta ei aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa vähäistä suurempaa heikennystä saamelaiskulttuurin harjoittamisen edellytyksiin ja että saamelaiskulttuurin harjoittamisedellytykset voidaan turvata ja niiden kehittymistä mahdollisuuksien mukaan edistää.” ei olisi rajattu ainoastaan saamelaisten kotiseutualueelle, vaan se kohdistuisi laajemmin saamelaiskulttuurin turvaamiseen. Tällöin tulisi ottaa huomioon myös saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella toteutettava

luonnonsuojelulain toimeenpanoon liittyvä toimenpide, mikäli sillä voisi olla vähäistä suurempaa vaikutusta saamelaiskulttuurin harjoittamisen edellytyksiin.

- Lapin liitto esittää edelleen säädösesitykseen perustuslain 17§ mukaista kirjausta "Saamelaisten kotiseutualueella **on otettava huomioon saamelaisten oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan.**"

Lausunnossa 16.9.21

8 § Selvilläolo

Säädösluonnos on tältä osin laajalti velvoittava, ja perustelujen mukaan velvoittaa myös muiden kuin LSL:n mukaisten menettelyjen yhteydessä. Jos toimijan oma toiminta ei muutu, mutta luonnon olosuhteet muuttuvat jostain muusta syystä, mitä siitä seuraa?

- **Valmistelussa päädyttiin kuitenkin siihen, ettei selvillä olostä ole välttämätöntä säätää laissa eli tämä on poistunut. Lapin liitto näkee poiston hyvin perusteltuna.**

Lausunnossa 16.9.21

9 § Ympäristötietoisuus

Ehdotus muotoiluun: Kuntaa ei mainittaisi tässä säännöksessä, koska käytännössä kunnan yleinen edistämistehtävä (12 §) sisältää jo tietoisuuden edistämisen. Ympäristötietoisuuden edistäminen mainittaisiin tällöin 12 §:n perusteluissa

Esityksessä 8 § Ympäristötietoisuuden edistäminen

Luvussa 2 tarkoitettujen viranomaisten on edistettävä toiminnassaan ympäristökasvatusta sekä kansalaisten, yksityisten ja julkisten toimijoiden ympäristötietoisuutta luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi.

- koskee viranomaisia YM, ELY, Metsähallitus, Rajavartiolaitos, Tulli eli kuntaa ei mainita säädöksessä. Lapin liitto näkee muutoksen perusteltuna.

Lausunnossa 16.9.21

10 § Luonnonsuojelun valtion viranomaiset

ELY-keskuksella on säädösluonnoksessa laaja rooli luonnonsuojelun osalta.

ELY-keskus tukee mahdollisuuksien mukaan kunnan toimintaa toimialaansa kuuluvissa asioissa, minkä näemme hyvänä asiana, lisäksi olisi hyvä olla ELY-keskus tukee maakunnan liittoa vastaavalla tavalla.

Esityksessä 9 § Luonnonsuojelun valtion viranomaiset

Ympäristöministeriö vastaa luonnon- ja maisemansuojelun yleisestä ohjauksesta, seurannasta ja kehittämisestä. Ympäristöministeriö on luonnonvaraisten kasvien ja eläinten suojelemisesta niiden kauppaa sääntelemällä annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 338/97 (CITES-asetus) tarkoitettu hallintoviranomainen. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua ja kestäväää käyttöä sekä maiseman suojelua alueellaan, vastaa tässä laissa sille säädetyistä viranomaistehtävistä, valvoo luonnonsuojelulain säännösten noudattamista ja käyttää luonnonsuojelun yleisen edun puhevaltaa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toimii lisäksi 4 luvun mukaisena tukiviranomaisena ja ohjaa, valvoo ja edistää tuen toimeenpanoa sekä tukee mahdollisuuksien mukaan kunnan toimintaa toimialaansa kuuluvissa asioissa.

- **Lapin liitto näkee hyvänä asiana, että ELY-keskus tukee mahdollisuuksien mukaan kunnan toimintaa toimialaansa kuuluvissa asioissa, mutta lisäksi olisi hyvä olla ELY-keskus tukee maakunnan liittoa vastaavalla tavalla.**

Lausunnossa 16.9.21

§ Kunta

Ehdotus muotoiluun: Kunta edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua ja sen kestäväää käyttöä sekä maisemansuojelua alueellaan muutetaan muotoon ”kunta edistää luonnon monimuotoisuutta alueellaan ja ...”
Esityksessä 11 § Kunta

Kunta edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua sekä maisemansuojelua alueellaan.

- **Lapin liitto näkee edelleen perusteltuna, että ”kunta edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua ja sen kestäväää käyttöä sekä maisemansuojelua alueellaan” muutetaan muotoon ”kunta edistää luonnon monimuotoisuutta alueellaan..., koska kunnalla on kaavoituksen ja rakennusluvituksen kautta mahdollisuus edistää luonnon monimuotoisuutta merkittävästi alueellaan ilman suojelustatusta.**

Lausunnossa 16.9.21

3 luku Luonnonsuojelusuunnittelu 14§–19§

Tärkeitä perusteluja alueelliselle toimeenpanosuunnitelmalle ovat esityksessä mainitut kustannustehokkuus sekä luonnon hyvinvointivaikutusten lisääminen samassa yhteydessä (viihtyisyys, virkistyskäyttö, matkailu) ja sen kuntataloutta tukevat vaikutukset. Lisäksi korostuu tarve saada kokonaiskuva luonnon monimuotoisuuden tukemisen toimenpiteistä, erityyppisistä luonnon toimintaa tukevista alueista ja niiden rooleista osana kokonaisuutta sekä niistä alueista, joihin mahdolliset rajoitteet kohdistuvat. Kokonaiskuvan kautta alueen muu kehittäminen mm. ilmastonmuutoksen hillintään liittyen ja rakentamisen paineisiin vastaamiseksi sujuu paremmin ja ennakoitavammin. Toimeenpanosuunnitelmien laadinnassa kannattaisi priorisoida niitä suunnitelma-alueita, joilla on saatavissa aikaan eniten vaikuttavuutta luonnon monimuotoisuudelle ja toisaalta hyötyä maankäytön kokonaisuuden hallinnan kannalta.

Perustelutekstissä on hyvä nostaa alueen maakuntien liitot ja alueen kunnat keskeisinä toimijoina, etenkin kaavoituksen ja ympäristönsuojelun kannalta. Maakuntien ja kuntien osallistuminen onkin tuotu esiin mm. vaikutuksissa kuntatalouteen, mutta ei kuitenkaan sitä, saataisiinko lisäresurssit kuntiin tätä varten valtiolta. Tätä on syytä täsmentää ja resurssit kuntiin turvata. Maankäytön suunnittelussa luonnonsuojelua yhteensovitetään muihin toimintoihin sekä laajemminkin mm. ympäristönsuojeluun, joten siitä vastaavat tahot on syytä pitää mukana alueellisen toimintasuunnitelman laadinnassa.

Maakunnan liitoille olisi hyvä turvata mahdollisuus toimia myös luonnonsuojelun toimeenpano-ohjelman laatijana. **Lapin liitto perustaa maakunnan yhteistyöryhmään vihreän siirtymän jaoston, joka olisi myös luonteva paikka valmistella luonnonsuojelun toimeenpanosuunnitelmaa laajassa sidosryhmäyhteistyössä.**

esityksen taustaa:

Luonnonsuojelusuunnittelua koskevaa lukua täydennettäisiin vastaamaan nykyistä käytäntöä. Luonnonsuojeluohjelmien ohella laissa säädettäisiin kansallisesta luonnon monimuotoisuusstrategiasta ja toimintaohjelmasta. Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi laatia alueelleen luonnon monimuotoisuusstrategiaa ja toimintaohjelmaa koskevan luonnon monimuotoisuuden alueellisen toimeenpanosuunnitelman. Lakiin tuotaisiin myös oikeusperusta vapaaehtoisille luonnonsuojelun toimenpideohjelmille. Osallistumista koskevaa sääntelyä tarkennettaisiin ja se koottaisiin omaan pykälään luonnonsuojelusuunnittelua koskevassa luvussa. Voimassa olevassa luonnonsuojeluasetuksessa säädetään luonnonsuojelun seurannasta. Tätä koskeva sääntely siirrettäisiin lakiin ja sitä tarkennettaisiin. Tietoon perustuvan ympäristö- ja luontopolitiikan turvaamiseksi tarvitaan jatkuvia pitkäaikaisia seurantoja, joiden avulla eri eliöryhmien ja luonnon eri tasojen muutoksista syntyy kokonaiskuva.

Vaikutuksista todetaan: Alueelliset luonnon monimuotoisuuden vapaaehtoiset toimeenpanosuunnitelmat edellyttäisivät kuntien ja maakuntien liittojen osallistumista. Toimeenpanosuunnitelmien valmistelu edellyttäisi

toteutuakseen riittävien resurssien varaamista paitsi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille myös kunnissa ja maakuntien liitoissa.

→ Lapin liitto esittää, että valtio tukee resursseja myös kunnissa sekä maakuntien liitoissa.

Lausunnossa 16.9.21

5§ Vapaaehtoinen luonnonsuojeluohjelma

Luonnoksesta ei käy ilmi, kuka voi laatia vapaaehtoisen luonnonsuojelun toimenpideohjelman?

Esityksessä 14 § Vapaaehtoisen luonnonsuojelun toimenpideohjelmat

Luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi vapaaehtoisin keinoin voidaan laatia elinympäristöjen, luontotyyppien ja eliölajien suojelua ja niiden tilan parantamista koskevia toimenpideohjelmaa. Toimenpideohjelman laatii toimivaltainen ministeriö. Toimenpideohjelmissa on määriteltävä usean vuoden määrälliset ja laadulliset tavoitteet luonnon monimuotoisuutta edistäville toimenpiteille, ministeriöiden ja valtion viranomaisten vastuut sekä toteutumisen ja vaikuttavuuden seuranta. Toimenpideohjelma laaditaan valtakunnallisesti merkittävien luonnonarvojen edistämiseksi ja turvaamiseksi, mutta ohjelma voidaan laatia myös alueelliseksi. Vapaaehtoisen luonnonsuojelun toimenpideohjelman hyväksyy valtioneuvosto.

→ Lapin liitto esittää, että alueellisen vapaaehtoisen luonnonsuojeluohjelman laadinnan koordinointi tulisi olla maakuntien liitoilla kuten aluekehityslaissa todetaan ja asiantuntijatiedon toimittamisesta vastaisi ympäristöhallinto.

Lausunnossa 16.9.21

19§ Luonnonsuojelun seuranta

Kattavampi luontotieto ja seurannan kehittäminen valtakunnan tasolla on tarpeen mm. maankäytön suunnitteluun sekä luonnon monimuotoisuuden kannalta vaikuttavien toimien suunnitteluun ja toteuttamiseen kunnissa. Tiedonhallintaan esitetyt muutokset eivät kovin paljoa tai nopeasti paranna nykytilannetta kuntien kannalta, kun ainakin aluksi kunnat ja maakunnat selvittäisivät ilmeisesti yhtä paljon kuin aiemmin, koska tietojärjestelmiin viedyn tiedon laatua ei ole ylläpitäjä tarkistanut. Tietojärjestelmästä vastaavan viranomaisen tekemän laadun varmistuksen laajentaminen olisi tärkeää, jotta samoja asioita (esim. luontotyyppien esiintyminen) ei tarvitsisi varmuuden vuoksi maastossa uudelleen selvittää.

Esityksessä 18 § Luonnonsuojelun seuranta

Ympäristöministeriön on yhteistyössä muiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa järjestettävä luontotyyppien ja luonnonvaraisten eliölajien levinneisyyden, esiintymisen ja runsauden seuranta sekä arvioitava eliölajien ja luontotyyppien suojelutaso ja sen muutokset. Tällöin on erityisesti otettava huomioon uhanalaiset eliölajit ja luontotyytit ja niiden uhanalaistumiskehityksen seuranta, luontodirektiivissä tarkoitetut Euroopan unionin tärkeinä pitämät luontotyytit ja eliölajit sekä lintudirektiivissä tarkoitetut luonnonvaraisina elävät lintulajit. Jos seurannan perusteella on arvioitavissa, että eliölajin tai luontotyytin suojelutaso ei ole suotuisa, ympäristöministeriön on yhteistyössä muiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa ryhdyttävä toimenpiteisiin suotuisan suojelutason saavuttamiseksi. Metsähallitus ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaavat luonnonsuojelualueiden ja luonnonmuistomerkkien määrää ja pinta-alaa sekä niiden ekologista tilaa koskevasta seurannasta. Suomen ympäristökeskus vastaa lintudirektiivin 12 artiklassa ja luontodirektiivin 17 artiklassa tarkoitettuja kertomuksia varten tarvittavien tietojen kokoamisesta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä seurannan järjestämisestä ja siihen liittyvistä viranomaisten tehtävistä.

→ Lapin liiton näkemyksen mukaan asetus pitäisi olla lausunnolla yhtä aikaa, jotta pystyisi arvioimaan tilannetta kokonaisuutena.

Lausunnossa 16.9.21

6 luku Luonnonsuojelualueet 44§–64§

Lapissa luonnonsuojelualueet ovat hyvin laajoja. Sekä matkailuun että virkistykseen on tarve käyttää luonnonsuojelualueita halkovia voimajohtolinjoja moottorikelkkareitteihin tms. reitteihin. Onko tämä mahdollista uudistuvassa luonnonsuojelulaissa?

→ **"Moottorikelkkailureitin perustamisesta ja lakkauttamisesta luonnonsuojelulaissa tarkoitetulla valtion luonnonsuojelualueella päättää Metsähallitus. . Perustettaessa moottorikelkkailureittiä yksityiselle luonnonsuojelualueelle noudatetaan, mitä näiden alueiden perustamisesta säädetään luonnonsuojelulaissa."** eli näyttäisi olevan mahdollista myös uudessa laissa. Lapin liitto haluaa varmistaa, että näin todellakin on?

Lausunnossa 16.9.21

51 § Poikkeukset kansallispuistojen ja luonnonpuistojen rauhoitussäännöksistä

Voimassa olevassa luonnonsuojelulaissa (15 §) oli luvalla mahdollisuus tehdä geologisia tutkimuksia ja etsiä malmeja, nyt uudessa laissa on mahdollista tehdä geologisia tutkimuksia. Perusteluista: *Geologisella tutkimuksella tarkoitettaisiin sellaista tieteellistä tutkimusta ja kartoittamista, joka ei liittyisi elinkeinonharjoittamisena pidettävään malminetsintään tai muuhun kaivostoiminnan valmisteluun.*

Perusteluiden s. 253 mukaan:

"Elinkeinovapauden osalta on lisäksi syytä nostaa esiin ehdotettu muutos malmin etsinnän edellytyksiin luonnonsuojelualueilla. Voimassa olevassa laissa alueen hallinnasta vastaava viranomainen (Metsähallitus) voi myöntää luvan malmietsintään luonnonsuojelualueilla, mutta tämä mahdollisuus ehdotetaan poistettavaksi. Sen seurauksena malmin etsintään ei voisi jatkossa enää myöntää luonnonsuojelualueilla lupaa. Tämä rajaisi malminetsintään liittyvää toimintaa luonnonsuojelualueilla. Rajoituksen tosiasiallinen merkitys elinkeinotoiminnalle olisi kuitenkin todennäköisesti varsin pieni, koska kyse olisi ainoastaan luonnonsuojelualueista, ja muilla alueilla toiminnan edellytyksiin ei puututtaisi".

Lapin liitto näkee esitetyn kaltaisen malminetsinnän rajoittamisen merkittävänä elinkeinotoiminnan rajoittamisena. Lapin pinta-alasta on n. kolmannes luonnonsuojelualueita. Ilmastonmuutos tulee perustelujen mukaan heikentämään luonnon monimuotoisuutta erityisesti Lapissa eli tarkoittanee nykyisten suojelualueiden arvojen heikentymistä ja mahdollisesti arvojen kasvua luonnonsuojelualueiden ulkopuolella, jolloin säädösluonnoksen tulisi pystyä elämään ajassa ja tukea luonnon monimuotoisuutta siellä missä sitä on ja mahdollistaa poistuvien arvojen alueilla muuta alueidenkäyttöä, joka voi liittyä ilmastonmuutoksen hillintään esim. akkuklusterissa.

Esityksessä 51 § Luvanvaraiset poikkeukset kansallispuistojen ja luonnonpuistojen rauhoitussäännöksistä

Kansallispuistossa ja luonnonpuistossa saadaan sen perustamistarkoitusta vaarantamatta Metsähallituksen luvalla: 1) pyydystää tai tappaa eläimiä, kerätä sieniä ja kasveja tai niiden osia, eläinten pesiä ja kivennäisnäytteitä tutkimusta tai muuta tieteellistä tarkoitusta tai opetusta varten; 2) vähentää muiden kuin 50 §:n 3 momentissa tarkoitettujen kasvi- ja eläinlajien yksilöiden lukumäärää, jos ne ovat liian runsaslukuisia tai muutoin vahingollisia; 3) poistaa sellaisia riistaeläinlajien yksilöitä, jotka aiheuttavat ilmeisen uhan ihmisen turvallisuudelle tai uhkaavat aiheuttaa omaisuudelle merkittävää taloudellista vahinkoa; 4) kalastaa muutoinkin kuin kalastuslain 7 §:ssä tarkoitetulla tavalla; 5) rakentaa poronhoitoon liittyviä rakennuksia ja rakennelmia; 6) laskeutua ilma-aluksella; 7) entistää ja kunnostaa muitakin kuin 50 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja rakennuksia ja rakennelmia. Metsähallitus voi antaa luvan geologiseen tutkimukseen, jos toiminta ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta. Geologiset tutkimukset on tällöin järjestettävä niin, ettei niillä aiheuteta alueen lajeille, luontotyypeille, vesitaloudelle tai maisemalle vähäistä suurempaa haittaa.

Esityksessä 52 § Valtion muun luonnonsuojelualueen rauhoitussäännökset

Poiketen mitä 49 §:n 1 momentissa säädetään, Metsähallitus voi antaa luvan etsiä malmeja valtion muulla luonnonsuojelualueella. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, ettei toiminta vaaranna alueen perustamistarkoitusta, eikä aiheuta suojelun perusteena oleville lajeille tai luontotyypeille, vesitaloudelle,

maisemalle taikka saamelaisten oikeuksille alkuperäiskansana vähäistä suurempaa haittaa, ellei haittaa saada lupaehdoin poistettua.

→ **Lapin liitto näkee Metsähallituksen toimivallan hyvänä muutoksena luonnonsuojelulakiesitykseen.**

Lausunnossa 16.9.21

53§ Muun valtion luonnonsuojelualueen rauhoitussäännökset

Muuhun luonnonsuojelualueeseen sovelletaan, mitä 50–51 §:ssä ja 52 §:n 1 momentissa säädetään kansallis- ja luonnonpuistosta, jollei jäljempänä tässä pykälässä toisin säädetä.

Eli malminetsintä ei olisi mahdollista myöskään muilla luonnonsuojelualueilla.

Lapin liitto esittää, että luonnonsuojelun hyväksyttävyyden näkökulmasta malmin etsintä ja kaivaminen tulee mahdollistaa luonnonsuojelualueilla kompensatiomenettelyllä.

Esityksessä 52 § Valtion muun luonnonsuojelualueen rauhoitussäännökset

Poiketen mitä 49 §:n 1 momentissa säädetään, Metsähallitus voi antaa luvan etsiä malmeja valtion muulla luonnonsuojelualueella. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, ettei toiminta vaaranna alueen perustamistarkoitusta, eikä aiheuta suojelun perusteena oleville lajeille tai luontotyypeille, vesitaloudelle, maisemalle taikka saamelaisten oikeuksille alkuperäiskansana vähäistä suurempaa haittaa, ellei haittaa saada lupaehdoin poistettua.

→ **Lapin liitto kannattaa esitettyä: Metsähallitus voi antaa malminetsintään luvan valtion muulla luonnonsuojelualueella**

Lausunnossa 16.9.21:

66§ Uhanalaisen luontotyyppin huomioon ottaminen lupaa tai suunnitelmaa hyväksyttäessä

Säännöksen merkitys käytännön lain soveltamiselle lupalakien mukaisissa menettelyissä sekä MRL:n mukaisessa maakunta- ja kuntakaavoituksessa on epäselvä. MRL:n järjestelmässä selvitystarkkuus on suhteessa kaavan ohjaustehtävään ja tarkkuuteen, joka tulee olla huomioitu LSL-uudistettaessa. Mitä konkreettista lisäarvoa LSL:n huomioonottamisvelvoitesäännös toisi MRL:n mukaiseen kaavoitusmenettelyyn?

Esityksessä 65 § Uhanalaisen luontotyyppin huomioon ottaminen

Viranomaisten on otettava uhanalaiset luontotyypit huomioon päätöksenteossaan noudattaen muussa lainsäädännössä luontoarvojen turvaamisesta erikseen säädettyä.

perustelu:

Valmistelussa päädyttiin ehdottamaan erillisen, viranomaisiin kohdennetun huomioonottamista koskevan säännöksen lisäämistä luonnonsuojelulakiin. Toteuttamisen osalta esillä oli useampi vaihtoehto. Suppean vaihtoehtoon mukaisesti viranomaisen velvollisuus ottaa uhanalaiset luontotyypit huomioon koskisi vain eri laeissa erikseen rajattuja lupa- ja hyväksymismenettelyitä. Toisena vaihtoehtona oli laaja, kaikkia ilmoituksia, lupia tai muita hyväksyntää edellyttäviä menettelyitä koskeva huomioonottovelvollisuus. Alkuvaiheessa valmistelussa ehdotettiin edellä mainitun laajan vaihtoehtoon mukaista huomioonottamisvelvollisuutta. Suppean vaihtoehtoon osalta soveltamisalan rajallisuutta pidettiin prosessin ennakoitavuuden kannalta parempana vaihtoehtona, mutta luonnon monimuotoisuuden turvaamisen kannalta sen vaikuttavuus olisi ollut heikompi. Laajempi vaihtoehto taas koettiin sekä menettelyllisesti että oikeudellisesti osin epäselväksi. Sääntelyn pohjaksi valittiin lopulta kolmas, luonteeltaan lähinnä informatiivinen vaihtoehto, joka rajaisi huomioonottamisen vain siihen, mitä muussa lainsäädännössä luontoarvojen turvaamisesta on erikseen säädetty. Käytännössä se koskisi etenkin ympäristönsuojelulain, vesilain, maa-aineslain ja kaivoslain lupia sekä maankäyttö- ja rakennuslain mukaisia kaavoja. Pykälän soveltamisalaa ja oikeudellista merkitystä on siten merkittävällä tavalla supistettu alkuperäisestä ehdotuksesta.

taustaa:

... myös voimassa olevan maankäyttö- ja rakennuslain yhtenä sisältövaatimuksena maakuntakaavassa (28 §) ja yleiskaavassa (39 §) on luonnonarvojen vaaliminen. Asemakaavalta puolestaan edellytetään (54 §), että

luonnonympäristöä tulee vaalia eikä siihen liittyviä erityisiä arvoja saa hävittää. Kaavan sisältövaatimukset edellyttävät siten luontoarvojen huomioon ottamista ja samalla niiden selvittämistä osana kaavan valmistelua. Tältä osin sisältövaatimusten arvioinnissa merkitystä tulisi olla myös uhanalaisilla luontotyypeillä, kaavan luonteesta ja sen tarkkuustasosta riippuen.

- **Lapin liitto muistuttaa, että vaikka maakuntakaava yleispiirteinen, niin voi maakuntakaavassakin realisoitua jos kyseessä hanke, jonka paikka on tarkasti määriteltä ja sille ei ole vaihtoehtoa. Tämä voi edellyttää lisää resursseja selvityksiin ja vaikutustenarviointiin**

Huom. tämän säädöksen vaikutustenarvioinnissa on todettu kunnista näin: Kunnissa luontotyyppien ja lajien huomioonottaminen voisi vaikuttaa esimerkiksi ympäristölupa- ja maa-aineslupaharkinnassa sekä kaavoituksessa. Kyse ei kuitenkaan olisi uudesta velvollisuudesta tai tehtävästä, koska luonnonsuojelulaissa säädetty huomioon ottaminen tulee sovellettavaksi vain siinä laajuudessa kuin se muussa sääntelyssä on mahdollista. Tämä tarkoittaisi sitä, että uhanalaisten luontotyyppien ja lajien huomioon ottaminen perustuisi pitkälti muun lainsäädännön lupaedellytyksiin tai päätöksenteon reunaehtoihin, jotka liittyvät luontoarvojen turvaamiseen.

Lausunnossa 16.9.21

69§ Poikkeaminen luontotyyppien suojelusäännöksistä

Esitykseen tulee sisällyttää vielä selkeämmin kunnan ja maakunnan liiton kuuleminen liittyen hyvittämisalueen osoittamiseen, koska ne rajoittavat maankäyttöä vastaavalla tavalla kuin erilaiset suojelualueet.

Esityksessä 68 § Poikkeus luontotyyppien hävittämis- ja heikentämiskiellosta

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen 66 §:n 2 momentissa tai 67 §:n 1 momentissa tarkoitetusta kiellosta, jos kyseisen luontotyyppien suojelutavoitteet eivät huomattavasti vaarannu tai luontotyyppien suojelu estää yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen eikä hankkeelle tai suunnitelmalle ole teknisesti ja taloudellisesti toteutettavissa olevaa vaihtoehtoa. Edellä 1 momentissa tarkoitettu lupa annetaan määräaikaisena ja se saa olla voimassa enintään kymmenen vuotta kerrallaan. Edellä 1 momentissa tarkoitettuun lupaan voidaan liittää ehtoja, joita hakijan on noudatettava toiminnasta suojelutarvoille aiheutuvien haittojen välttämiseksi tai rajoittamiseksi. Ehdot voivat sisältää ajallisia tai alueellisia rajoituksia tai muita velvoitteita. Jos hanke tai toimenpide, jota varten lupa on myönnetty, siirtyy toiselle, luvan siirtoa on haettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta. Luvan saanut vastaa kaikista lupapäätöksen mukaisista velvollisuuksista, kunnes hänen tilalleen on hyväksytty toinen.

- **Lapin liitto esittää, että esitykseen tulee sisällyttää vielä selkeämmin kunnan ja maakunnan liiton kuuleminen liittyen hyvittämisalueen osoittamiseen, koska ne rajoittavat maankäyttöä vastaavalla tavalla kuin erilaiset suojelualueet.**

Lausunnossa 16.9.21

8 luku Eliölajien suojelu 71§–85§

76§ Uhanalaisten lajien huomioon ottaminen lupaa tai suunnitelmaa hyväksyessä

Säännöksen merkitys käytännön lain soveltamiselle lupalakien mukaisissa menettelyissä sekä MRL:n mukaisessa maakunta- ja kuntakaavoituksessa on epäselvä. MRL:n järjestelmässä selvitystarkkuus on suhteessa kaavan ohjaustehtävään ja tarkkuuteen, joka tulee olla huomioitu LSL-uudistettaessa. Mitä konkreettista lisäarvoa LSL:n huomioonottamisvelvoitesäännös toisi MRL:n mukaiseen kaavoitusmenettelyyn? Muodostuuko säännöksen perustella ELY-keskukselle erillinen, LSL:n mukainen valitusperuste?

Esityksessä pykälä 78 § Uhanalaisten eliölajien huomioon ottaminen

Viranomaisen on otettava uhanalaiset eliölajit huomioon päätöksenteossa noudattaen muussa lainsäädännössä luontoarvojen turvaamisesta erikseen säädettyä.

Ehdotuksen perustelua: ... Uhanalaisten lajien asemaa ja uhanalaisuuden oikeusvaikutusta olisi perusteltua vahvistaa. Esimerkiksi toimivuusarvioinneissa on esitetty säätämistä siitä, että **viranomaisen tulisi ottaa huomioon uhanalaisen lajin suojelutason säilyttämiselle tärkeä esiintymispaikka, kun se myöntää**

lupia ja hyväksyy suunnitelmia ja kaavoja. Myös erityisesti suojeltavien lajien rajauspäätösten tekemistä on tarpeen tehostaa, koska samoin kuin luontotyyppien, myös eliölajien esiintymispaikkojen rajauspäätöksiä on tehty tarpeeseen nähden vähän. Elinympäristön hävittämis- tai muuttamiskielto ei myöskään aina riitä parantamaan erityisesti suojeltavien lajien tilannetta, vaan esiintymispaikan hoito olisi myös järjestettävä lajin elinedellytysten säilymiseksi. Maanomistajaa ei kuitenkaan velvoitettaisi toimenpiteiden tekemiseen, vaan ainoastaan sallimaan toimenpiteet rajausalueen sisällä. Vaihtoehtona olisi, että maanomistaja toteuttaa sovitut hoitotoimet korvausta vastaan. Lisäksi olisi tarpeen säätää tilanteesta, jossa erityisesti suojeltavan lajin suojelutilanne paranee eikä häviämishuhtaus enää ole ilmeinen

Ehdotuksen vaikutuksia: Eliölajien suojelun tehostamiseksi selkiytettäisiin nykyistä luonnonsuojelulain eliölajien suojelua koskevaa lukua, vahvistettaisiin uhanalaisten lajien suoja sekä eriytettäisiin eliölajien kauppaa ja vaihdantaa koskevat säännökset omaksi luvukseksi. Lisäksi lakiin lisättäisiin säännökset muun muassa Suomessa uutena löydettyjen lajien suojelusta ja edistettäisiin ilmastomuutoksen voimakkaasti uhkaamien lajien säilymistä avustetun leviämisen keinoin. Pyrkimyksenä on HE 76/2022 vp 61 myös lähentää eliölajien suojelua koskevaa sääntelyä luontotyyppejä koskevan luvun säännöksiin, jotta eliölajien ja luontotyyppien suojelukeinot tukisivat paremmin toisiaan. Lain soveltamisalaan tehtäisiin lisäksi muutos, jonka mukaan luvun säännöksiä ei jatkossa sovellettaisi kaloihin tai rapuihin, vaan niistä säädettäisiin yksinomaan kalastuslaissa.

- ➔ **Lapin liitto kysyy edelleen, että säännöksen merkitys käytännön lain soveltamiselle lupalakien mukaisissa menettelyissä sekä MRL:n mukaisessa maakunta- ja kuntakaavoituksessa on edelleen epäselvä. MRL:n järjestelmässä selvitystarkkuus on suhteessa kaavan ohjaustehtävään ja tarkkuuteen, joka tulee olla huomioitu LSL-uudistettaessa. Mitä konkreettista lisäarvoa LSL:n huomioonottamisvelvoitesäännös toisi MRL:n mukaiseen kaavoitusmenettelyyn? Muodostuuko säännöksen perustella ELY-keskukselle erillinen, LSL:n mukainen valitusperuste?**

Lausunnossa 16.9.21:

11 luku Ekologisen kompensaation toteuttaminen

98§ Hyvittävät toimenpiteet

"Hyvittäviä toimenpiteitä ovat toimenpiteet, joihin ei ole muuhun lainsäädäntöön tai velvoitteeseen perustuvaa velvollisuutta..."

Lainsäädäntöön perustuvat alueet ovat selkeät, mutta mitä tarkoittaa velvoitteeseen perustuvat alueet käytännössä?

Perusteluiden perusteella hyvittäviksi toimenpiteiksi ei hyväksytä mm. Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden ja **valtion omistamien luonnonsuojelualueiden luonnonarvojen turvaaminen** tai lisääminen ja sopimukseen tai taloudelliseen etuuteen kuten maataloustukeen tai valtion maksamaan tukeen tai sertifikaattien velvoitteisiin liittyvät toimenpiteet.

Perustelujen mukaan yleisluonteiset lainsäädännössä määritellyt tehtävät, kuten kunnan velvollisuus edistää luonnon monimuotoisuutta alueellaan, eivät rajaisi toimenpiteitä määritelmän ulkopuolelle. **Näin ollen esimerkiksi kunta tai Metsähallituksen Luontopalvelut voisivat niille lainsäädännössä asetetusta tehtävästä huolimatta halutessaan toteuttaa hyvittäviä toimenpiteitä.**

Pykälän 1 momentin sanamuodon ja perusteluiden välille voi tulla jatkossa tulkinta vaikeuksia eli olisi hyvä paremmin yksilöidä pykälässä. Voiko esim. metsälaki 10 §:n kohteita käyttää hyödyksi ekologisessa kompensaatiossa.

Natura-alueiden kompensaatiomenettelyjä ei ole ehdotettu tarkasteltaviksi luonnonsuojelulain uudistuksessa. Toimivaltakysymyksenä on perusteetonta, että kaikki pienetkin Natura-vaihdot menevät valtioneuvoston päätettäväksi, pienet voisi tehdä alueellisesti esim. ely/avi-tasolla (rakennussuojelulaki), tehtiin toinen liittyä kriteeristöön ja erityisesti kriteeriin, jossa Natura-kompensaation ehtona on hankkeen vaihtoehdottomuus; nykytulkinnalla tämä säännös käytännössä estää kaikki hankkeet koska ainahan voi ajatella kaikille asioille

vaihtoehtoja – niitäkin, jotka ovat käytännön kannalta täysin epärealistisia. **Esitämme erillisselvitystä Natura-kompensaatioprosessin uudistamisesta osana säädösluonnoksen jatkotyötä.**

Esityksessä 101 § Hyvittävät toimenpiteet

Hyvittävillä toimenpiteillä tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla korvataan luontotyyppille tai eliölajin elinympäristölle aiheutuva heikennys vähintään täysimääräisesti. Hyvittäviä toimenpiteitä ovat toimenpiteet, joihin ei ole velvollisuutta lainsäädäntöön tai muuhun velvoitteeseen perustuen, ja joilla 1) palautetaan luonnonarvoiltaan tai kunnoltaan heikentynyt alue ennallistumaan kohti luonnontilaa tai luonnon monimuotoisuuden kannalta tavoiteltua tilaa; 2) lisätään luontotyyppin tai eliölajin elinympäristön pinta-alaa; tai 3) parannetaan luontotyyppin tai eliölajin elinympäristön ekologista laatua.

- Lapin liitto esittää **erillisselvitystä Natura-kompensaatioprosessin uudistamisesta osana luonnonsuojelulain seurantaa.**

Lausunnossa 16.9.21

99§ Hyvittämisen kriteerit

2) sen saamelaisyhteisön alueella, jonka alueella heikennys tapahtuu, on muutettava muotoon ”**saamelaisten kotiseutualueella**”

Esityksessä 103 § Hyvittämisen kriteerit

Hyvittävät toimenpiteet on toteutettava: HE 76/2022 vp 358 1) samalla tai siihen rajautuvalla metsäkasvillisuusvyöhykkeen osa-alueella, samalla merialueella ja saman tai rajautuvan päävesistöalueen samassa vesimuodostuma- tai vesiluontotyyppissä, jolla heikennys aiheutuu; ja 2) sen saamelaisyhteisön alueella, jonka alueella heikennys tapahtuu. Uhanalaiseen luontotyyppiin tai uhanalaisen eliölajin elinympäristöön kohdistuva heikennys on hyvitettyvä saman eliölajin elinympäristöön tai samaan luontotyyppiin kohdistuvin toimenpitein. Jos heikennystä ei voida luonnontieteellisistä syistä hyvittää samaan luonnonarvoon kohdistuvin toimenpitein, heikennys on hyvitettyvä heikennettävää vastaavaan, yhtä uhanalaiseen tai uhanalaisempaan luonnonarvoon kohdistuvin toimenpitein. Ympäristöministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hyvittävien toimenpiteiden luonnonarvoihin liittyvästä ja alueellisesta vastaavuudesta.

- **ei muodossa ”sen saamelaisyhteisön alueella, jonka alueella heikennys tapahtuu” vaan tulisi olla hallinnollisesti selkeä alue eli saamelaisten kotiseutualue**

Lausunnossa 16.9.21:

101§ Hyvittämiseen velvoittaminen

Saamelaisten kotiseutualueella on ennen asian ratkaisemista hankittava Saamelaiskäräjiltä arvio siitä, miten ehdotettu hyvitys huomioi saamelaiskulttuurin suojaa siinä saamelaisyhteisössä, jonka alueella heikentäminen tapahtuu.

Esitämme ”saamelaiskulttuurin suojaa saamelaisten kotiseutualueella”

- **Lapin liitto ei pidä hyvittämiseen velvoittamisen 101 § poistoa lain hengen mukaisena, ja muodon osalta tulisi olla kuten 16.9.2021 lausunnossamme esitimme.**

Lausunnossa 16.9.21:

13 luku Luonnonsuojelun tiedonhallinta ja päätöksistä tiedottaminen

117§ kunnan ja maakunnan liiton on mahdollisuuksien mukaan toimitettava kunnan toiminnassa syntyviä luonnon monimuotoisuutta ja siihen vaikuttavia toimintoja koskevia tietoja ELY-keskuksen tietojärjestelmään.

Esityksessä pykälä 120 § Luonnonsuojelun tietojärjestelmään tallennettavat tiedot

... Kunnan ja maakunnan liiton on mahdollisuuksien mukaan toimitettava kunnan toiminnassa syntyviä luonnon monimuotoisuutta ja siihen vaikuttavia toimintoja koskevia tietoja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle tallennettaviksi luonnonsuojelun tietojärjestelmään, jos tietojen suora tallentaminen tietojärjestelmään ei ole mahdollista.

Esityksessä 122 § Tietojen luovuttaminen ja oikeus saada tietoja HE 76/2022 vp 364

... Luonnonsuojelun tietojärjestelmään tallennetut tiedot ovat ympäristötiedon julkisesta saatavuudesta ja neuvoston direktiivin 90/313/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2003/4/EY tarkoitettuja julkisia ympäristötietoja, ellei viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) tai muussa laissa toisin säädetä. Ylläpitäjillä sekä Suomen Metsäkeskuksella, aluehallintovirastoilla, kunnilla ja maakunnan liitoilla, Suomen riistakeskuksella ja Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla on salassapitosäännösten estämättä ja maksutta oikeus saada luonnonsuojelun tietojärjestelmästä tiedot, jotka ovat välttämättömiä niille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

→ Lapin liitto näkee säädöksen 120 § mahdollistavan muodon hyvänä. Samoin 122 § säädös varmistaa kuntien ja maakuntien liitojen tiedonsaannin toteutumisen.

MUITA HUOMIOITA

7 § Varovaisuusperiaate

Toimenpiteitä luonnon monimuotoisuuden merkittävän vähenemisen tai häviämisen uhan torjumiseksi ei tämän lain soveltamisessa ja sen mukaisessa päätöksenteossa saa lykätä tieteellisen tiedon puutteen tai sen epävarmuuden perusteella.

perustelut:

Pykälässä säädettäisiin varovaisuusperiaatteesta. Pykälä olisi uusi. Sen mukaan luonnonsuojelulain soveltamisessa ja sen mukaisessa päätöksenteossa toimenpiteitä luonnon monimuotoisuuden merkittävän vähenemisen tai häviämisen uhan torjumiseksi ei voida lykätä tieteellisen tiedon puutteen tai sen epävarmuuden perusteella. Periaate olisi kohdennettu tämän lain soveltamiseen ja sen mukaisiin viranomaisten päätöksiin.

Varovaisuusperiaate, josta käytetään myös käsitettä ennalta varautumisen periaate, on sekä kansainvälisesti että Euroopan unionin oikeudessa vakiintunut ympäristöoikeuden periaate (huom. käsite määritelty jo v. 1992 Rion sopimuksessa: Kansainvälisessä Biologista monimuotoisuutta koskevassa yleissopimuksessa). Tiivistetysti se edellyttää puuttumista epävarmoihin ympäristöön kohdistuviin uhkiin, vaikka varmaa tieteellistä näyttöä haittojen syntymisestä tai niiden vakavuudesta ei vielä olisi. Sen voidaan samalla katsoa edellyttävän, että tiedollinen epävarmuus ei saa olla syy ennakoivista suojelutoimenpiteistä pidättäytymiselle. Käytännössä varovaisuusperiaate on osa voimassa olevaa oikeutta ja vaikuttaa voimassa olevan lain nojalla tehtäviin viranomaispäätöksiin ja oikeuskäytäntöön. Läpinäkyvyyden edistämiseksi varovaisuusperiaatteen asemaa olisi aiheellista selvittää myös säädöstasolla. Varovaisuusperiaate ei kuitenkaan sellaisenaan soveltuisi esimerkiksi viranomaisvalvontaan, eikä se koskisi yksityisten luonnollisten tai oikeushenkilöiden rikosvastuuta. Varovaisuusperiaate tulisi sovellettavaksi muiden tässä laissa säädettyjen kieltojen tai muiden säännösten ja määräysten yksityiskohtaisen tulkinnan kautta, eikä se voisi esimerkiksi olla yksinomainen peruste hankkeen kieltämiselle tai poikkeusluvan epäämiselle

vaikutukset ilmastonmuutokseen:

Luonnonsuojelulain 1 lukuun ehdotettava varovaisuusperiaate korostaa yleisellä tasolla ilmastonmuutokseen sopeutumista. Varovaisuusperiaatteen mukaisesti vakavan vahingon uhatessa pitää pyrkiä vahingon estämiseen tai sen minimointiin tiedollisesta epävarmuudesta huolimatta. Sopeutuminen ilmastonmuutokseen ilmentää varovaisuusperiaatteen toteuttamista, ja korostaa tiedon ja sen puutteiden hallintaa toimenpiteiden suunnittelussa ja toimeenpanossa, koska niillä voi olla myös vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen (esimerkiksi tuulivoiman tai bioenergian käytön merkittävä lisäys).

Vaikutukset kotitalouksiin

Ehdotettavaan lakiin sisältyisi uusi säännös varovaisuusperiaatteesta, joka on sekä kansainvälisesti että Euroopan unionin oikeudessa vakiintunut ympäristöoikeuden periaate. Varovaisuusperiaate edellyttää, että tiedollinen epävarmuus ei saa olla syy pidättäytyä ennakoivista suojelutoimista. Käytännössä varovaisuusperiaate on jo osa voimassa olevaa oikeutta ja vaikuttaa voimassa olevan lain nojalla tehtäviin viranomaispäätöksiin ja oikeuskäytäntöön. Varovaisuusperiaatetta koskevan ehdotuksen tarkoituksena on tehdä tämä vakiintunut oikeustila näkyväksi, eikä se sellaisenaan aiheuttaisi välittömiä vaikutuksia

maanomistajille. Maanomistajalle saattaisi kuitenkin joissakin tilanteissa aiheutua välillisiä vaikutuksia periaatteen soveltamisesta, kun viranomainen pyrkisi lupaharkinnan yhteydessä ennakoimaan suojelluille luontoarvoille aiheutuvia riskejä. Tältä osin on huomioitava, että varovaisuusperiaate koskee vain merkittäviä haitallisia vaikutuksia. Koska varovaisuusperiaate on tähänkin asti otettu käytännössä viranomaisten ja tuomioistuinten päätöksenteossa tarpeen mukaan huomioon, periaatteen kirjaamisella lakiin ei kuitenkaan olisi olennaista lisävaikutusta.

Eräiden säännösehdoitusten yksilöidyt vaikutukset viranomaisiin

Lakiin ehdotettava varovaisuusperiaate ohjaisi luonnonsuojeluviranomaista ottamaan päätöksenteossaan, kuten lupaharkinnassa tai muussa hyväksymismenettelyssä, entistä selvemmin huomioon asian ratkaisun edellyttämän tiedon mahdolliset epävarmuudet. Tämä ei kuitenkaan toisi uusia velvoitteita, koska periaate on jo osa voimassaolevaa oikeutta. Sen sijaan varovaisuusperiaatteen kirjaaminen lakiin toisi tilanteen näkyväksi, ja saattaisi jonkin verran lisätä tarvetta viranomaisneuvonnalle.

➔ **Lapin liitto näkee varovaisuusperiaatteen kirjaamisen lakiin omana pykälänään hyvin voimakkaana linjauksena ja tulkinnallisesti jo tämä lain kohta avaisi yksinään monen hankkeen kohdalla mittavan epävarmuuden, koska tähän pykälään todennäköisesti tulleen vetoamaan yksinään, eikä kuten perusteluissa on tuotu esille, muut lainkohdat huomioiden.**

Lakimuutoksen resurssivaikutuksista

ELY: Vaikka uusi laki ei toisi muutoksia elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten luonnonsuojelutehtävien toimivaltaan, esitys lisäisi merkittävästi niiden tehtäviä ja aiheuttaisi henkilöstöresursseihin pysyvän voimavaratarpeen, jonka arvioidaan olevan 22,5 henkilötyövuotta ja 1,575 miljoonaa euroa. Lisärahoitus sisältyy vuosia 2023–2026 koskevaan julkisen talouden suunnitelmaan.

MH: Metsähallituksen osalta kyse olisi voimassa olevan käytännön mukaisten tehtävien vahvistamisesta ja tehtävät hoidettaisiin olemassa olevilla resursseilla.

Vaikutukset kuntatalouteen

Kuntien osalta ehdotettavassa laissa säädettäisiin aiempaa selkeämmin kunnan tehtävistä luonnonsuojelun alalla. Yleinen edistämistehtävä kattaisi luonnon monimuotoisuuden suojelun ja HE 76/2022 vp 72 maisemansuojelun edistämisen. Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tulisi sille 9 §:n 2 momentissa säädetyn tehtävän mukaisesti tukea mahdollisuuksien mukaan kunnan toimintaa toimialaansa kuuluvissa asioissa. Tämä kunnan tehtäviä ja eri tahojen yhteistyötä täsmentävä sääntely edistäisi ennakkolisten neuvotteluiden käymistä ja tiedonkulkua, millä arvioidaan olevan lieviä positiivisia vaikutuksia kuntatalouteen.

Lisäksi tiedonhallintaa koskevat uudet säännökset mahdollistaisivat kunnille ja maakunnan liitoille oikeuden saada maksutta luonnonsuojelun tietojärjestelmästä tiedot, jotka ovat välttämättömiä niille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Muutos mahdollistaisi luontoarvojen entistä paremman huomioon ottamisen kunnan ja sen viranomaisten toiminnassa ja voisi mahdollisesti vähentää ajan myötä myös tiedon hankkimisen kustannuksia.

Luonnon monimuotoisuuden edistäminen voidaan nähdä kunnissa myös vetovoimatekijänä. Luonto- ja ilmastotyö voi hyödyttää kuntia tuomalla kustannussäästöjä, vahvistamalla aluetalouden elinvoimaa, lisäämällä asukkaiden hyvinvointia sekä vahvistamalla yhteistyötä ja kuntalaisten osallistumista. Ehdotetut vapaaehtoisen ekologisen kompensaation säännökset voisivat mahdollistaa kunnille uudenlaisen tavan turvata luonnonarvoja ja rahoittaa niitä, mikä vahvistaisi lain tavoitteiden edistämistä. Kuntien mahdollisuudet ja todennäköisesti myös halukkuus osoittaa alueita kompensaatioon riippuvat lainsäädännöllä asetettavien reunaehtojen tiukkuudesta.

Alueelliset luonnon monimuotoisuuden vapaaehtoiset toimeenpanosuunnitelmat edellyttäisivät kuntien ja maakuntien liittojen osallistumista. Toimeenpanosuunnitelmien valmistelu edellyttäisi toteutuakseen riittävien resurssien varaamista paitsi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille myös kunnissa ja maakuntien liitoissa. Suunnitelmat voisivat edistää alueellisesti erilaisten viranomais- ja muiden tahojen yhteistyötä, jolla voisi olla välillisiä positiivisia taloudellisia vaikutuksia.

Luonnon monimuotoisuuden suojelun edistämiseksi tarkoitetut tuet ja avustukset mahdollistaisivat myös kuntien hankkeiden rahoittamista, millä voitaisiin kannustaa sekä vahvistaa kuntien edellytyksiä ja osallistumista luonnon monimuotoisuutta edistäviin paikallisesti merkittäviin toimiin. Toimilla olisi merkitystä

myös kuntalaisten näkökulmasta, koska toimet voivat edistää kuntalaisten elinympäristön viihtyisyyttä ja luonnon virkistyskäyttöä.

- **Lapin liitto näkee luonnonsuojelulakiesityksen vaikutusten arvioinnin kuntien ja maakuntien liittojen osalta puutteellisena, koska esitys tulee aiheuttamaan lisäresurssien tarvetta selvityksissä, osallistumisessa ja muutoksenhakuprosesseissa.**

LAPIN LIITTO

Mika Riipi
maakuntajohtaja

Paula Qvick
suunnittelujohtaja